

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 15 (296)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
6 серпня 2011 року

РОВЕСНИКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

У НОМЕРІ

Стор. 2

ІРИНА НАСИПАНА: «МРІЮ ЛІКУВАТИ ЛЮДСЬКІ СЕРЦЯ»

Ірина Насипана перейшла на 4 курс медичного факультету. Літню сесію склала успішно, як, зрештою, і всі попередні. Результат ОСКІ – 11,5 бала з 12 можливих. Як готувалася до іспиту? «Наполегливо. Приходила після лекцій додому й сідала за підручники, – каже Ірина. Дуже багато навчального матеріалу треба було засвоїти».

Її мрія – стати добрим лікарем. А без знань в медицині робити нічого.

У школі відвідувала гурток з англійської мови, комп'ютерні курси.

– Англійська мені дуже подобається, але спілкуватися нею потрібно щодня. В університеті для вивчення іноземної є гарні можливості. А от для читання художньої літератури часу майже немає. Талановиті, цікаві книги залишаю для канікул. Останнім часом прочитала «Місячний камінь» і «Жінку в білому» Вілкі Коллінза. Отримала справжню насолоду.

Інтерес до читання у неї з дитинства. Можливо, одна з книг, де героями були талановиті представники медичної професії, й сформувала її дитячу мрію – стати лікарем. Бо в сім'ї медиків не було. Тато – приватний підприємець, мама ж домогосподарює.

– Вибираючи фах, я довго вагалася, – згадує Ірина. – Медицина притягувала найбільше і в школі моїми улюбленими були уроки з біології, хімії. Ці дисципліни

мені легко давалися, хоча з іншими теж було нескладно. Тернопільську школу № 16 закінчила зі срібною медаллю. Але й конкурс серед абітурієнтів, які хотіли стати

студентами ТДМУ, був традиційно високим.

Любов до медицини та віра у власні сили перемогла. Ірина подала документи до омріяного університету, успішно склала вступні тести і її зарахували на бюджетну форму навчання. Отримує стипендію.

– Вчитися в ТДМУ надзвичайно цікаво. Особливо коли почали вивчати клінічні дисципліни – терапію, педіатрію, хірургію.

Під час навчального року, зізнається, на жодне «хобі» часу нема. Дні розписані по годинах: лекції, семінари, підготовка до залків та іспитів. Але тепер – літо, сесія позаду. Саме час відпочити.

Запитую, ким бачить себе моя співрозмовниця років через десять. Яка з медичних спеціальностей вабить найбільше?

– Кардіологія. Хочу лікувати людські серця.

Оксана БУСЬКА

ПРОРЕКТОР ТДМУ
НАДІЯ ЯРЕМА:
«НАСАМПЕРЕД ЦІНЮЮ
ПОРЯДНІСТЬ І
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ»

Понад 30 років життя професора Надії Іванівни Яреми тісно пов'язане з ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Це її альма-матер, тут, опанувавши професію медика, здобувала післядипломну освіту, провадила

викладацьку й наукову роботу. Нині Надія Іванівна працює на посаді проректора з лікувальної роботи, завідуючої кафедрою внутрішньої медицини №1.

Стор. 4

УШОСТЕ ВІДКРИВАЛИ
ЛІТНІ ШКОЛИ

Упродовж десяти днів у ТДМУ тривали традиційні літні міжнародні студентські школи, на які

з'їхалися студенти та аспіранти медичних ВНЗ з різних областей України та з-за кордону.

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО» (АКРЕДИТОВАНИЙ ЗА IV РІВНЕМ) ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ВАКАНТНИХ ПОСАД:

– проректора з наукової роботи – 1 посада;
– проректора з науково-педагогічної та лікувальної роботи – 1 посада;
– проректора з науково-педагогічної роботи та впровадження новітніх технологій – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня доктора наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше десяти років.

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:
– завідувача кафедри клініко-лабораторної діагностики – 1 посада;
– завідувача кафедри медичної біології – 1 посада;
– завідувача кафедри внутрішньої медицини № 1 – 1 посада;
– завідувача кафедри внутрішньої медицини № 3 – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня доктора наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше десяти років.

– доцента кафедри філософії та суспільних дисциплін – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність на-

укового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше чотирьох років.

– асистента кафедри медичної інформатики з фізикою – 1 посада;
– асистента кафедри медичної реабілітації та спортивної медицини – 1 посада;
– асистента кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією – 2 посади.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше одного року.

НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– асистента кафедри дитячої стоматології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність на-

укового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше одного року.

НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ:

– асистента кафедри педіатрії № 2 – 1 посада;
– асистента кафедри внутрішньої медицини № 2 – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше одного року.

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися:
43001, м. Тернопіль, майдан Воли, 1, відділ кадрів, тел. 52-14-64.

НОВІ ПРИЗНАЧЕННЯ

ПРОРЕКТОР ТДМУ НАДІЯ ЯРЕМА: «НАСАМПЕРЕД ЦІНУЮ ПОРЯДНІСТЬ І ПРОФЕСІОНАЛІЗМ»

Понад 30 років життя професора Надії Іванівни Яреми тісно пов'язане з ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Це її альма-матер, тут, опанувавши професію медика, здобувала післядипломну освіту, провадила викладацьку й наукову роботу. Нині Надія Іванівна працює на посаді проректора з лікувальної роботи, завідуючою кафедрою внутрішньої медицини №1.

Про те, як усе починалося, про рідний університет та улюблену роботу, про серцево-судинні захворювання та їх профілактику розмовляємо з кардіологом вищої категорії, педагогом і науковцем Н.І. ЯРЕМОЮ.

— Надіє Іванівно, звідки бере початок ваша життєва стежина?

— Я народилася в селі Пониква Бродівського району на Львівщині. Батько працював професором кафедри географії Тернопільського національного педагогічного університету, мама — вчителькою математики. Батьки переїхали до Тернополя 1964 року. Коли після школи вирішувала, куди піти вчитися, особливих вагань не було. З дитинства мріяла стати лікарем, тож подала документи в ТДМУ (тоді ще — інститут), який з відзнакою закінчила 1982 року. Після інтернатури працювала лікарем Тернопільської міської станції швидкої допомоги, з 1989 року — старшим лаборантом кафедри кардіології факультету післядипломної освіти нашого ВНЗ, а за сумісництвом — лікарем приймального відділення обласної лікарні. І наполегливо підвищувала кваліфікацію, переймала досвід старших колег, відшліфовувала набуті навички. Словом, вдосконалювала свій лікарський фах. 1992 року захистила кандидатську дисертацію на тему «Перекисне окислення ліпідів і атерогенність ліпідів у хворих на гіпертонічну хворобу при лікуванні антагоністами кальцію і бета-блокаторами». Наступного року запропонували посаду асистента кафедри кардіології факультету післядипломної освіти,

1998-го — асистента кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб. З 1999 до 2002 року я — доцент цієї ж кафедри, заступник декана факультету бакалаврату. Успішно захистила докторську дисертацію «Особливості перебігу та лікування хворих на артеріальну гіпертензію жінок з порушеннями мінеральної щільності кісткової тканини та дисліпидемією в постменопаузальному періоді». Моїм науковим консультантом був академік Національної академії медичних наук України, директор Національного наукового центру «Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска», професор В.М. Коваленко. До свого призначення проректором з лікувальної роботи працювала на посаді професора кафедри терапії та сімейної медицини факультету післядипломної освіти. У своєму професійному зростанні великою мірою завдячую адміністрації медуніверситету, насамперед ректорові, члену-кореспонденту НАМН України, професору Л.Я. Ковальчуку.

— За фахом Ви — лікар-кардіолог. З кардіологією пов'язані й теми ваших дисертацій. Чому саме цю спеціалізацію обрали?

— Кардіологія дійсно мій улюблений фах. За статистикою, понад 10 мільйонів українців страждає від серцево-судинних захворювань. Щороку майже 50 тисяч осіб у нашій країні хворіють на інфаркт міокарда, а більше 120 тисяч — з інсультом, що є наслідком нелікованих серцево-судинних захворювань, передовсім, артеріальної гіпертензії. Це свідчить про те, що хвороби серця залишаються найнебезпечнішими. І не лише в Україні. Загалом серцево-судинні захворювання — проблема № 1 для медиків всього світу. У нашому університеті кафедру кардіології відкрили 1986 року. І оскільки «серцеві» проблеми були мені особливо близькі (моя мама потерпала від вади серця ревматологічного походження й хотілося полегшити її страждання), я обрала саме цю спеціальність. Вдячна долі, що моїм першим наставником став знайомий кардіолог, професор Б.І. Рудик, якого глибоко шаную як фахівця і як особистість, як людину. Від Бориса Івановича багато чого навчилася і вважаю себе його ученицею та послідовницею.

— Ви стали висококваліфікованим лікарем, науковцем і нині самі навчаєте молодих колег. Були куратором передатеста-ційних циклів для лікарів-курсантів з «Кардіології», «Медицини невідкладних станів» і «Загальної практики-сімейної медицини». Курсанти відзначали високий науковий рівень і практичну спрямованість ваших лекцій, семінарських і практичних занять. Хотілося б почути, від чого, на вашу думку, залежить ефективність роботи кардіолога, та й будь-якого лікаря?

— Насамперед — від знань, досвіду і професійного рівня. А ще треба любити свою професію, любити хворих. Тоді все вдається.

— Але кваліфікований лікар потребує й сучасного інструментарію?

— Високотехнологічне обладнання — це й справді дуже важливо. Воно допомагає правильно встановити діагноз і вчасно розпочати наступ на хворобу. Але професіоналізм фахівця ніщо не замінить. Та й новітні технології передбачають високий кадровий потенціал. Він у нас є. Кілька років тому була учасником семінару кардіологів Східної Європи, що відбувся в Зальцбургу (Австрія), й переконалася, що в

терапевтичній кардіології закордонним фахівцям є чому і в нас почитися. Можемо похвалитися насамперед висококваліфікованими фахівцями, які, попри нестачу устаткування, працюють не гірше, ніж колеги на Заході. Хоча хотілося б, звичайно, щоб різниця у сфері забезпечення медицини була меншою.

— Може, тоді й ситуація з кардіологічними захворюваннями в Україні покращилася б?

— У кардіологічних хворих, на жаль, є дуже багато «помічників». Це, зокрема, діабет, гіпертонія, пристрасть до паління, алкоголю, підвищений вміст холестерину в крові. Дуже багато залежить від стилю життя та ставлення людей до свого здоров'я. Прикро, але не кожен хворий на гіпертонію лікує свою хворобу, а вона потребує постійної уваги, а отже, і постійного вживання медикаментів. Більшість громадян, на жаль про це забувають, не задумуються про наслідки високого артеріального тиску, про шкоду тютюну та переїдання. Саме паління, ожиріння і холестерин — головні чинники ризику виникнення серцево-судинних захворювань.

— Всі ці роки ви були куратором кардіологічного відділення Тернопільської міської комунальної лікарні № 2, як кардіолог надавали допомогу вагітним у пологовому будинку. Скільким майбутнім матерям завдяки Вам вчасно встановили правильний діагноз, що дозволило розпочати лікування й запобігти ускладненням, не допустити найгіршого.

— Важко сказати. Щороку кількість вагітних жінок, яких оглядаю, зростає. Завжди радію, коли вдається допомогти й відкрити дорозу матері та її малюку до щасливого та здорового життя. Дедалі більшого значення набуває пренатальна діагностика вагітних, що дає змогу виявити патологію серця дитини ще в утробі матері та провести своєчасне лікування. Звісно, це й відповідальність подвійна, бо йдеться про два життя. Тим приємніше усвідомлювати, що допомогла обом.

— Які є головні завдання лікувального відділу ТДМУ?

— Це, зокрема, виконання державних програм з питань лікувально-профілактичної роботи; співпраця із закладами практичної охорони здоров'я обласного, міського та районного підпорядкування; налагодження зв'язків з навчальними закладами, науково-дослідними та іншими установами, організаціями, підприємствами, в т. ч. зарубіжних країн. Серед завдань і активне впровадження передових наукових технологій і розробок в лікувально-профілактичний процес; підвищення рівня надання висококваліфікованої спеціалізованої меддопомоги у Тернопільській університетській лікарні та лікувально-діагностичному центрі, навчально-практичних центрах первинної медико-санітарної допомоги в сільській місцевості Тернопільщини.

— Надіє Іванівно, Ви автор понад 100 друкованих праць і наукових робіт, співавтор чотирьох посібників і компакт-дисків з кардіології. Багато років є секретарем обласного наукового товариства терапевтів. Чи властиву вам любов до медицини перейняли ваші діти?

— Старша донька Оксана, як і я свого часу, закінчила ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Зараз продовжує навчатися в аспірантурі на кафедрі терапії і сімейної медицини ФПО. Їй подобається кардіологія і я бачу, що вона самовіддана в роботі, уважна до хворих. Мене це радує. Молодша донька Наталя ще школярка і чим буде займатися в житті це остаточно не вирішила.

— Успіху Вам у Вашій подальшій роботі науковця, лікаря, педагога.

— Дякую. Все, чого я досягла в житті, стало можливим завдяки тому, що поруч працюють колеги й однодумці, які, як і я, пов'язали своє життя з ТДМУ. Мені подобається працювати в колективі, де панує атмосфера постійного наукового пошуку й пізнання. Для мене це радість.

Оксана БУСЬКА

НАМ ПИШУТЬ

ВДЯЧНИЙ ДОЛІ, ВДЯЧНИЙ МЕДУНІВЕРСИТЕТУ

**Кріст МАЛОНГА,
студент (Конго)**

Мене звали Кріст. Я навчався на підготовчому відділенні медуніверситету. В українське місто Тернопіль приїхав з Конго. Моїй країні дуже потрібні лікарі-професіонали. Мені дуже подобається ця професія, тож я вирішив бути лікарем. Хочу здобувати освіту в Україні, бо і раніше чув, що тут якісно можна

опанувати фах, на клінічних кафедрах отримати практичні навички. До того ж навчання дешевше, ніж в інших європейських країнах.

Перший крок до здійснення своєї мрії вже зробив — вивчив українську мову. Звичайно, потрібно було багато працювати, але тепер я дуже вдячний викладачам, які мене навчали.

До Тернополя я приїхав з братом. Він навчатиметься в техніч-

ному університеті. Батькам нелегко платити за наше навчання, але вони хочуть, щоб ми повернулися додому з дипломами фахівців. Зараз вони не можуть оплатити відповідну суму за моє навчання впродовж року. Дуже вдячний ректорові ТДМУ, професору Л.Я. Ковальчуку, декану факультету іноземних студентів, професору М.М. Корді, завідуючому підготовчого відділення, доцентів С.І. Запорожану за те,

що вони підтримали моє прохання заплатити лише частину грошей за здобуття освіти.

Коли навчався в коледжі, важко захворіла мати. Чотири роки вона боролася з недугою, і саме тоді я вирішив, що буду лікарем та повертатиму людям здоров'я. Зараз дякую долі, що вона дала мені шанс стати студентом Тернопільського державного медуніверситету імені Івана Горбачевського.

Редактор **Олег КИЧУРА**
Творчий колектив: **Лариса ЛУКАШУК,
Оксана БУСЬКА,
Павло БАЛЮХ**
Комп'ютерний набір і верстка:
Руслан ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновники:
Тернопільський
держмедуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського,
управління охорони здоров'я
облдержадміністрації

Видавець:
Тернопільський
державний медичний
університет
ім. І.Я. Горбачевського
Індекс 23292

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікації.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 300 від 19.12.2000
видане
управлінням у справах
преси та інформації
облдержадміністрації

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 2 друк. арк.
Наклад — 2000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у Терно-
пільському
держмедуніверситеті
ім. І.Я. Горбачевського.
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

АМЕРИКАНСЬКІ МЕДСЕСТРИ ОТРИМАЛИ СТУПІНЬ БАКАЛАВРА, НАВЧАЮЧИСЬ В ТДМУ

Відбувся перший випуск американських медсестер-бакалаврів, які здобули ступінь за дистанційною формою навчання в Тернопільському державному медичному університеті.

Почесну місію вручення дипломів керівництво університету, доручило проректорові Тернопільського державного медичного університету, професорові Василю Марценюку та декану факультету іноземних студентів, професорові Михайлу Корді. Церемонія відбулася в місті Нью-Йорк у приміщенні компанії International Career Consulting, Inc.

Радісну мить отримання диплома медсестри-бакалавра відчули 22 громадяни США, які протягом двох років здобували знання в інституті медсестринства ТДМУ за дистанційною формою навчання. Примітно, що це перший випуск. Як повідомили в ННІ медсестринства ТДМУ, нині ще 90 студентів, які працюють мед-

сестрами в США чи Канаді, здобувають освіту бакалавра в нашому університеті.

У США є велика кількість медсестер, які мають на меті здобути ступінь бакалавра без відлучення від роботи. Є впевненість, що з року в рік кількість таких студентів лише буде зростати, адже вони задоволені якістю викладання та отриманими в ТДМУ знаннями.

Представники тепер уже дипломованих медсестер-бакалаврів, які мешкають в США, у своїх виступах зауважили, що пройшли нелегкий шлях випробувань та атестації, аби отримати американську ліцензію та працювати за медичними стандартами США. Ступінь бакалавра лише зміцнить стабільність їхньої посади і допоможе в кар'єрному зростанні.

«ЗАСВІДЧУЄМО ВАМ СВОЮ ПОВАГУ ТА СИМПАТІЮ...»

Respected Leonid Yakymovych. We are very thankful.

We, the nurses currently living in America, have received American licence and now finally we have overcome a long journey. Nowadays we are still working really hard and we are the only bread-winners in our families. This Bachelor degree will consolidate the stability of our status and the growth of our career.

We are highly satisfied with our studies in your university and are really grateful to our professional teachers, specially to the chief of the programme Svitlana Yastremska and Serhii Konovalenko, with whom we got acquainted during our examinations in New York.

For the last two years we got used to be the part of the university and many of us want to continue the studies in Master's programme.

We know that thanks to your efforts the university is getting progress nowadays, we really want to express our gratitude to you and wish you healthy life with success in every walk of life. We are waiting for you in New York.

We are the first graduates from you university in the USA and you will have many of them soon. We are impressed by your team, including doctor Tohadze, with the help of whom we decided to join your university, and we find ourselves lucky that we are not mistaken. Now we are waiting for the evaluation of our diplomas and their authentication by our employers.

Thank you all. Your students:

Inna Sturbayeva
Svetlana Lyubimova
Mariya Radetsky
Yelena Zolotarev
Olga Muzdaphayolayeva
Raisa Achitdiyeva
Lenisa Khaimova
Barucova Raisa

Natasha Abramova
Steph...
Galimara Olegze
Lima Agbasteva

P.S. За майже півмісяця після випуску американських медсестер-бакалаврів було евалюаційовано 11 (з 22) дипломів.

Шановний Леоніде Якимовичу! Дуже вдячні Вам!

Ми, медсестри, які проживають в США і отримали тут американську ліцензію, пройшли нелегкий шлях. Та й зараз дуже важко працюємо і почасти є єдиними годувальниками в сім'ї. Ступінь бакалавра принесе стабільність у нашому соціальному становищі та допоможе у кар'єрному зростанні.

Дуже задоволені навчанням у Вашому університеті та вдячні викладачам-професіоналам, а також керівникам програми Світлані Ястремській та Сергію Коноваленку, з якими познайомилися під час складання іспиту в Нью-Йорку.

За два роки ми настільки звикли бути частиною університету, що багато хто з нас має намір не зупинятися та здобувати ступінь магістра.

Знаємо, що благополуччя університету – справа Ваших рук, що Ви – блискучий керівник і засвідчуємо Вам свою повагу та симпатію. Бажаємо Вам чудового здоров'я, задоволення у всьому і чекаємо Вас у Нью-Йорку.

Ми – перші ластівки у США і їх у Вас буде багато. Нам подобається Ваша команда, в якій і доктор Тохадзе, завдяки якому ми вирішили навчатися у Вас, і раді, що не помилилися. З нетерпінням чекаємо евалюації дипломів і визнання їх нашими працедавцями. Тоді й завершиться наше дворічне хвилювання.

Щиро дякуємо Вам всім. Ваші студенти:

Вони також дуже задоволені навчанням у ТДМУ й вдячні ректорові університету, члену-кореспонденту НАМН України, професору Леонідові Ковальчуку, керівникам програми, професійним викладачам. За два роки навчання багато з них відчули себе частинкою великої армії студентства нашого ВНЗ, тому більшість не має наміру зупинятися на досягнутому й продовжуватиме навчання за магістерською програмою.

Лариса ЛУКАЩУК

ПІДСУМКИ

ЗАДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ МЕДДОПОМОГИ ТЕРНОПОЛЯНАМ

Протягом першого півріччя 2011 року міська рада прийняла певні рішення, які оптимізують роботу лікувальних установ міста та забезпечать тернопольцям якісне медичне обслуговування. Зокрема, Терапевтичний корпус міської лікарні №3 цього року реконструювали під пологовий будинок.

Тернопільська комунальна лікарня №2 має оновлене приймальне відділення. Консультативний центр ТМКЗ «Станція швидкої медичної допомоги» і денний стаціонар з 5-

ма хоспісними ліжками діють у міській комунальній лікарні швидкої допомоги.

Позитивна динаміка спостерігається у місті з народжуваністю, яка перевищує над смертністю. Одним з важливих кроків для цього є робота щодо зниження дитячої смертності. У пологових відділеннях впровадили нові технології. Під час пологів орієнтуються на те, щоб вони були партнерськими.

Медики та міська влада спільно

працюють над тим, щоб запобігти зростанню показників важких захворювань. Діє рішення міськради стосовно заходів запобігання поширенню туберкульозу.

Сумну статистику має Тернопіль щодо онкозахворювань. У структурі захворюваності і смертності населення цей показник займає друге місце. У зв'язку з цим діє міська програма «Онкологія» на 2007-2011 роки». Вона спрямована на профілактику, раннє виявлення і своєчасне лікування он-

кологічних захворювань. Онкологи працюють у кожній лікарні міста, при проходженні медогляду у реєстратурі обов'язково видають направлення до цих спеціалістів. При виявленні підозр людину спрямовують в онкодиспансер на подальше обстеження.

Відповідно до рішення виконавчого комітету «Про створення на базі лікувальних закладів охорони здоров'я пунктів тимчасового базування бригад швидкої медичної допомоги» такі пункти нині діють на базі міських лікарень №2 та №3.

Реформування відбувається і у

сфері первинної медико-санітарної допомоги. Зокрема, практикують сімейну медицину. У поліклінічних відділеннях лікарень створено уже шість центрів, де працює 82 сімейних лікарів.

Задля покращення фінансування на утримання лікувальних закладів установи залучають і власні позабюджетні надходження. Цього року ця сума становить 4049,8 тис.грн. Ці гроші використали на придбання медикаментів.

(Прес-служба Тернопільської міськради)

УШОСТЕ ВІДКРИВАЛИ ЛІТНІ ШКОЛИ

У НОК «Червона калина» ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського відбулися традиційні літні міжнародні студентські школи, на які з'їхалися студенти та аспіранти медичних ВНЗ з різних областей України та з-за кордону. Впродовж десяти днів юнаки та дівчата мали змогу вдосконалити свою англійську, обмінятися інформацією про організацію навчання в рідних ВНЗ, більше довідатися про національні та культурні особливості різних країн, взяти участь у різноманітних конкурсах, змаганнях і проявити свої здібності й таланти.

Вперше на літні міжнародні студентські школи університет запросив 2006 року. А цього року їх провели вже вшосте.

В урочистій церемонії відкриття взяв участь перший проректор ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, професор Ігор Мисула. Він тепло привітав слухачів літніх шкіл і побажав їм плідного спілкування, цікавих вражень та знайомств.

Організатор заходу — відділ міжнародних зв'язків ТДМУ — подбав, щоб кожен день перебування у «Червоній калині» став незабутнім. До програми шкіл увійшли цікаві відеопрезентації, тренінги, спортивні змагання, екскурсії, концерти.

Незмінний учасник проекту — декан медичного факультету Московського медико-стоматологічного університету, професор Іван Васильович Ярема щиро подякував організаторам за можливість зустрітися знову, зазначивши, що співпраця між обома університетами триває вже кілька десятиріч. Представники цього ВНЗ з російської столиці брали участь в усіх літніх міжнародних студентських школах, зорганізованих ТДМУ. Цьогорічні винятком не стали.

«У НОК «Червона калина» створили всі умови для навчання і відпочинку. Дуже добре, що є такі літні школи. Вони підвищують рівень підготовки студентів», — сказав професор Іван Ярема.

Він зачитав листа від ректора Московського медико-стоматологічного університету, професора Олега Якушевича зі словами подяки ректорові нашого ВНЗ, члену-кореспонденту НАМН України, професору Леонідові Ковальчуку.

На церемонії відкриття звучали державні гімни країн, студенти яких беруть участь у цьому міжнародному проекті. Делегації обмінялися сувенірами.

Після відеопрезентації «Моя Україна, мій рідний край» відбувся концерт на честь гостей. Наші студенти були неперевершені. Вони натхненно співали й танцювали, а глядачі гаряче підтримували артистів оглясками, підсвічували та підтанцювали, взявшись за руки.

Цікавою була відеопрезентація «Знайомство з ТДМУ». На завершення господарі запросили всіх на вечір українського танцю.

Не менш пізнавальною й різноманітною була програма всіх наступних днів. Свої ВНЗ репрезентували студенти Сілезької медичної академії та Вроцлавського медуніверситету (Польща), Московського медико-стоматологічного університету та Кіровської державної медіакадемії (Росія), Словацького медуніверситету (м. Братислава), Карлового університету з Праги (Чехія), Запорізького, Буковинського державних медичних університетів, Вінницького національного медуніверситету ім. М. Пирогова.

Учасники літніх шкіл продемонстрували добрі знання і фахові навички під час тренінгів з медицини невідкладних станів. Відбулося й засідання «Круглого столу» та дискусія на тему «Міжнародні студентські літні

школи — нова форма міжнародної співпраці». І звісно ж, незабутні враження залишилися після сплаву річкою Дністер, екскурсії до Кам'янець-Подільського, пікніків, дискотек. Буде що

згадати й учасникам змагань з плавання, волейболу, настільного тенісу.

Від'їжджаючи, гості дякували господарям за гостинність, добру, сердечну та веселу атмосферу, за гарні умови проживання та висловлювали сподівання, що міжнародні літні студентські школи зорганізують і надалі.

Цього року у літніх школах взяли участь 84 студенти та аспіранти вищих навчальних закладів з України, Польщі, Словаччини, Чехії та Росії.

Людмила ЗАЛЕЦЬКА

МУЗЕЙ В ЗАРУБИНЦЯХ ВІДВІДАЛА ГОСТЯ З ТОРОНТО

«Переполюють мене почуття вдячності ректорові університету ім. І.Я. Горбачевського, а також викладачам, які брали участь у відбудові музею-садиби академіка І. Горбачевського. Те, що я побачила, не можу висловити словами. Дуже вдячна вам всім за ту велику працю, яку здійснюєте, щоб наша молодь знала про життя і творчість таких велетнів науки і політики, народжених на Тернопільщині, як брати Іван та Антон Горбачевські. Дуже дякую за піклування музеєм-садибою ім. І. Горбачевського. Все побачене і зафільмоване передам внучці і правнучці А. Горбачевського п. Ірені-Романі Носик, а також п. Марійці Голенят, яка проживає в Каліфорнії.

Щиро дякуємо Вам усім.
Дай Бог вам здоров'я, щоб ви і надалі могли навчати нашу молодь на прикладі таких видатних постатей.

**Емілія БАЗАРНА,
м. Торонто (Канада)**

Такий запис залишила в книзі відгуків відвідувачів історичного музею-садиби І.Я. Горбачевсько-

го гостя з Канади пані Емілія Базарна, перебуваючи на Тернопіллі.

— Ця поїздка назавжди залишиться в моїй пам'яті, — розповіла пані Емілія кореспонденту «Медичної академії». — Я приїхала з Торонто за дорученням Ірени-Романи Носик — внучки Антона Горбачевського, рідного брата Івана Горбачевського, геніального вченого та громадського діяча, чиє ім'я носить Тернопільський медичний університет. Мала від неї завдання: побувати в університеті, а також відвідати село Зарубинці Збаразького району, де народилися брати Горбачевські, і де нині завдяки ТДМУ відкрили музей. На прохання пані Ірени, з якою ми приятелюємо, я зафільмувала на відео відновлений в його первісному вигляді будинок Горбачевських, впорядковане обійстя, меморіальну дошку з барельєфом вченого. Чудова експозиція музею, в основу якої лягли предмети хатнього вжитку, фотографії й листи братів Горбачевських. Серед безцінних ек-

Емілія БАЗАРНА

спонатів — їх особисті речі, які зберегла та подарувала музею онука Антона Горбачевського Ірена-Романа Носик. Вони дуже збагатили колекцію.

Пані Емілія наголосила, що надзвичайно вражена побаченим.

— Не знаходжу слів, щоб передати всю глибину почуттів, які мене охопили, коли переступила поріг музею. Те, що зробив університет, відродивши родинне гніздо Горбачевських, неможливо переоцінити. Це просто диво. Своїми враженнями, повернувшись додому, поділюся з Іреною-Романою Носик. На жаль, пані Носик не змогла приїхати — здоров'я не дозволило. Тому й попросила мене відвідати Зарубинці, Тернопіль, а також Чортків, де в роки війни з родиною своєї доньки мешкав Антон Горбачевський. Пані Ірена вітає створення музею-садиби Горбачевських і хотіла б долучитися до цієї святої справи. У неї вдома в Торонто зберігається чимало книг, які написав академік Іван Горбачевський і які були видані ще за його життя, фотознімки і портрети братів, галицькі та інші видання з публікаціями про них. Все життя вона збирала ці реліквії, оберігала їх. Жила цим. Тепер хотіла

б передати їх ТДМУ — для музею, — розповіла пані Емілія.

Відвідавши свого часу Відень, Прагу, де тривалий час жив і працював Іван Горбачевський, Ірена-Романа Носик бачила там музеї та пам'ятники великому вченому. В Європі його пам'ятають і шанують. Добре, що тепер і в Україні, на батьківщині Івана та Антона Горбачевських такий музей є.

Пані Емілія передала для музею-садиби в Зарубинцях подушку, яку вишила внучка доктора Антона Горбачевського, знаний мистецтвознавець і графік Ірена-Романа Носик. Зустрівшись з керівництвом університету, гостя з Торонто сердечно подякувала ректорові ТДМУ, члену-кореспонденту НАМН України, професорові Л.Я. Ковальчуку, а також авторів книги «Брати Горбачевські» та ініціатору створення музею, професору Я.І. Гонському і всім, хто долучився до цієї важливої і потрібної справи.

— Дуже задоволена тим, що побачила в Зарубинцях, — сказала пані Емілія. — Впевнена, що з часом до музею-садиби академіка І. Горбачевського приїжджатимуть туристи не лише з України, а й з Європи і цілого світу.

**Оксана БУСЬКА,
Павло БАЛЮХ (фото)**

НЕЗАБУТНІ

ПАМ'ЯТІ ВЧИТЕЛЯ — ПРОФЕСОРА ГРИГОРІЯ САРДАКА

ДО ДЕСЯТИХ РОКОВИН ВІД ДНЯ СМЕРТІ

Минає десять років як перестало битися серце одного з талановитих хірургів України професора Григорія Антоновича Сардака — Людини з великої літери, яка зробила відчутний внесок у розвиток вітчизняної хірургічної науки.

Народився Григорій Сардак 8 листопада 1916 року в м. Токмак Запорізької області, в родині робітника. 1940 року закінчив Донецький медичний інститут. Того ж року був призваний на чинну військову службу. З перших днів Великої Вітчизняної війни перебував на її передньому рубежі. Зазнав долі військовополоненого та держперевірки НКВС. Після демобілізації з 1945 до 1954 р. Г.А. Сардак — на практичній роботі спочатку в м. Винники, а потім у Золочеві Львівської області. У цей важкий повоєнний період особливо яскраво проявився його талант лікаря, організатора та громадського діяча. Тут, у невеликих лікарнях, він зумів згуртувати навколо себе колектив однодумців, створив оптимальні умови для лікування хворих, підняв рівень лікувально-діагностичного процесу, впровадив у практику оригінальний напрямок — лікувально-охоронний режим за І.П. Павловим. Працюючи практичним лікарем, у невеличкій лікарні м. Винники організував науково-експериментальну лабораторію, де під керівництвом відомого хірурга Г.Караванова досліджував проблему

кишкової непрохідності. Наполеглива праця завершилася блискучим захистом 1954 року кандидатської дисертації «Проблема діагностики і хірургічного лікування кишкової непрохідності». Жага знань, бажання до подальшого підвищення кваліфікації привели Григорія Антоновича в Івано-Франківський медичний інститут, де його було обрано за конкурсом спочатку на посаду асистента, відтак доцента кафедри госпітальної хірургії. Для ознайомлення з досягненнями тодішньої хірургії Григорій Антонович відвідав клініки відомих тодішніх хірургів П.Я. Купріянова, Ф.Г. Углова, Б.В. Петровського, В.В. Вишневецького, М.І. Коломійченка, М.М. Амосова та ін. Тут, у клініці госпітальної хірургії, Г.А. Сардак проявив себе як талановитий універсальний хірург. У 60-80 роки він першим у Галичині розпочав і широко впроваджував операції на стравоході, легенях, серці, великих судинах. Широкий кругозір, різноплановість наукових пошуків допомогли Григорію Антоновичу як науковцю, віртуозному хірургу 1965 року в Москві захистити докторську дисертацію на тему: «Експериментально-клінічне обґрунтування пластики стравоходу».

Після захисту докторської дисертації Г.А. Сардак очолював кафедру госпітальної хірургії Вінницького медичного інституту. 1974 року був обраний за конкурсом завідувачем кафедри факультетської хірургії Тернопільського медичного інституту. Під керівництвом Григорія Анто-

новича на кафедрі була проведена інтенсифікація навчально-педагогічного процесу, а також впроваджені нові методи та технічні засоби навчання, програмований та тестовий контроль знань, який і нині успішно використовують на кафедрах хірургії в університеті для оцінки знань студентів. Крім того, Григорій Антонович активно поліпшував лікувально-діагностичний процес у клініці. Він першим в області став проводити розширені операції на легенях, серці, магістральних судинах. За його ініціативою вперше в області були створені судинне та торакальне відділення, які тепер успішно очолюють його учні (проф. І.К. Венгер та доц. В.В. Мальований), і продовжують його справу.

Назавжди запам'ятався всім Григорій Антонович як неординарний педагог і лектор. Глибока аргументація, високий теоретичний рівень у поєднанні з величезним практичним досвідом, емоційність та дотепність викладу матеріалу, прекрасна мова, ілюстрації збирали повні аудиторії студентів та лікарів і лекції завжди закінчувалися під оплески присутніх. Під керівництвом Г.А. Сардака в інституті виконано 4 докторські і 12 кандидатських дисертацій. Він був почесним членом правління Українського наукового товариства хірургів, наукового товариства хірургів Тернопілля. Йому присвоєно звання «Відмінник охорони здоров'я». Григорій Антонович удостоєний багатьох високих державних нагород. Минає десять

років, як серед нас немає мудрого вчителя, наставника, порадника та доброї людини. Плин часу невблаганний, але залишається вогонь світлої пам'яті про Григорія Антоновича Сардака, який назавжди полюб'ятиме в серцях його учнів, друзів, усіх, хто його знав. Для нас, учнів, Григорій Антонович залишився як невичерпне джерело, приклад виняткової енергії й жаги, лікарської й наукової ерудиції, культури, інтелігентності та людяності. Помер Григорій Антонович 20 серпня 2001 року, похований у м. Тернополі. Не забуваймо тих, хто нас учив, допомагав і любив.

**Олег КІТ,
професор кафедри
загальної хірургії ТДМУ**

Акція

ДІЯМИ ВІДЗНАЧИЛИ ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ БОРотьБИ З ГЕПАТИТОМ

Наприкінці липня вперше відзначали Всесвітній день боротьби з гепатитами. Заснувала його ВООЗ, аби підвищити обізнаність населення щодо вірусного гепатиту і ускладнень, до яких він призводить.

Такий день — це і звернення уваги до конкретних дій, як-от: зміцнення профілактики, скринінгу і боротьби з вірусним гепатитом і пов'язаними з ним захворюваннями; розширення охоплення вакцинацією проти гепатиту В і її інтеграція в національні програми імунізації; координації глобальних заходів у відповідь на гепатит.

Акцію, присвячену Всесвітньому дню боротьби з гепатитом, провели й у Тернополі на Театральному майдані. Організаторами заходу виступили громадська організація «Нівроку», Тернопільський обласний комунальний центр профілактики і боротьби зі СНІДом. Також були запрошені фахівці обласного «Центру здоров'я».

Під час проведення акції кожен з охочих міг отримати консультацію щодо інфікування вірусом гепатиту В або С. Провели й анонімне тестування бажаних за допомогою безкоштовних експрес-тестів на виявлення носійства гепатиту В та С. Майже 100 осіб отримали можливість пройти тестування.

Волонтери ГО «Нівроку», одягнені в сині футболки з логотипом «Гепатит С», роздавали перехожим плакати, наклейки та запрошення на Всеукраїнський благодійний аукціон «Зупинимо гепатит С», що відбувся 28 липня за ініціативою АМГО «Фонд розвитку міста Тернополя ім. В. Луцького».

Лілія ЛУКАШ

ОСОБЛИВИЙ ЮВІЛЕЙ

50 РОКІВ ПЕРШОГО ВИПУСКУ ЛІКАРІВ З ДИПЛОМОМ НАШОГО МЕДУНІВЕРСИТЕТУ

23 червня 1961 року відбувся перший випуск лікарів з дипломом Тернопільського державного медичного інституту. Їх було 203, з яких 20 отримали дипломи з відзнакою.

Всі вони поїхали на роботу за призначенням в різні області України, а також в Росію, Казахстан та Узбекистан. В наступні роки декому довелося працювати в Білорусі, Молдові, Туркменістані, Афганістані, в країнах Африки. Значна частина випускників починали працювати в сільській місцевості, пройшли випробування в дільничних лікарнях, а також на медпунктах промислових підприємств і шахт Донбасу. Ось що писала в перший рік роботи в селі Ніна Тищенко: «Працюю я завідувачкою Солодерецькою дільничною лікарнею у Володарсько-Волинському районі Житомирської області. Лікарня розташована в степу за два кілометри від села у старому приміщенні колишньої німецької кірхи. Немає ні електрики, ні телефона, навіть сільрада і колгоспна контора в іншому селі на відстані 7 кілометрів. До райцентру 15 км., сполучення дуже погане. В дощ або завірюху добратися до райцентру неможливо. Лікарська дільниця дуже велика і розкидана – 13 населених пунктів. З першого дня роботи зустрілася з багатьма труднощами, перш за все – в адміністративній та господарській роботі. Лікувальна робота здалася мені легшою, адже в інституті ми отримали добру підготовку. Відчувалася особлива потреба у знаннях з педіатрії, акушерства та гінекології, організації охорони здоров'я. Спочатку дуже боялася, коли привозили дітей. Дитяча смертність на дільниці до мого приїзду була вище 6%, розповсюджена дифтерія, кір, скарлатина. Але я задоволена, що починаю працювати в таких умовах, хоча в районі дехто дивувався, що не намагаюся звідси виїхати, оскільки тут жоден лікар не затримувався більше двох місяців. Головне – звикнути до самотності та відповідальності. Мені подобається, що спочатку я – лікар широкого профілю, хоча мрію стати акушером-гінекологом... Часто згадую наш рідний інститут, іноді заздрю ще безтурботним студентам. А тут, де тобі ніхто не підкаже і не допоможе, доводиться дуже хвилюватися за кожного хворого, просиджувати ночі в палаті. Але коли людині стає легше – нічого не шкода. Студентам хочу побажати серйозніше ставитися до практики на сільській лікарській дільниці, добре вивчити роботу дільничного лікаря, в тому числі як організатора охорони здоров'я». А враженнями з міста Тореза Донецької області ділилася Надія Савчишина: «Мене після двохмісячної роботи в терапевтичному відділенні перевели на здоров'я шахти №19 цеховим терапевтом. І ось уже протягом 3-х місяців я – цеховий лікар. Спочатку було дуже важко: не знала виробництва, своїх обов'язків. Довелося спускатися в шахту, вивчати умови роботи шахтарів, щоб зажди правильно визначити причини непрацездатності, усунути їх, пра-

цевлаштувати хворих після лікування».

За фахом серед перших випускників – 42 хірурги, в т.ч. 3 жінки, 38 терапевтів, 25 акушерів-гінекологів, 21 невропатолог, 12 психіатрів, 12 фтизіатрів, 10 педіатрів, 10 офтальмологів, 8 рентгенологів і радіологів, а також інших медичних спеціальностей. 4 стали військовими лікарями (полковники, підполковники медичної служби). Кожен сьомий випускник (27 осіб) одержав науковий ступінь (8 докторів і 19 кандидатів медичних наук). Більшість перших випускників – лікарі вищої категорії, решта – першої категорії, очолювали відділення, були головними спеціалістами районних і міських лікарень, 6 – обласні спеціалісти. Серед них – П.П. Гетьман, головний ортопед-травматолог Кокчевської області в Казахстані; О.П. Ковальчук, головний дитячий хірург Тернопільської області; А.І. Буклан, головний судмедексперт Чернігівської області; В.Г. Рябов, головний судмедексперт Житомирської області; В.Д. Конопля, головний фтізіуролог Тернопільщини; А.Ю. Соколова, головний дитячий офтальмолог Тернопільщини (тепер працює в одній з поліклінік м. Києва); В.Г. Ткаліч, головний ортопед-травматолог м. Запоріжжя; подружжя В.І. і І.М. Ангели, очільники офтальмологічного та оториноларингологічного відділень в м. Києві; О.Г. Тищенко, завідувач відділення Чернігівського пологового будинку; Б.О. Гошко, завідувач гінекологічного відділення Чернігівського обласного онкодиспансеру; П.А. Величко, головний акушер-гінеколог Ружинського району на Житомирщині; подружжя В.М. і Г.Г. Кучеряві, очільники акушерсько-гінекологічної і травматологічної служб Дунаєвської ЦРЛ Хмельницької області; С.П. Кравчук-Проворотна, головний кардіолог району в Кіровоградській області; В.А. Богуш, головний терапевт Городоцького району Хмельницької обл.; М.П. Рокунець, завідувач хірургічного відділення Новоград-Волинської ЦРЛ Житомирської обл.; В.Г. Огризько, завідувач хірургічного відділення Гадяцької ЦРЛ Полтавської області; Д.Г. Козак, завідувач хірургічного відділення Сорочкої ЦРЛ Молдови; В.В. Козак,

завідувач хірургічного відділення Козлівської райлікарні №2 Тернопільської обл.; Р.В. Осадчук, завідувач хірургічного відділення Заліщицької ЦРЛ Тернопільської обл.; З.Й. Чикало, П.О. Кошарський, О.С. Комаринський, завідувачі відділень Тернопільської обласної клінічної психоневрологічної лікарні; О.І. Рябова, завідувач відділенням Житомирської обласної психо-неврологічної лікарні; Ю.М. Купраш, завідувач відділу Стахановської психікарні Луганської обл.; Ю.А. Крячка, завідувач відділення Тернопільської обласної станції переливання крові; Р.П. Кузьмович, завідувач терапевтичного відділення Самбірської ЦРЛ Львівської обл.; С.П. Жиздик-Мостова, завідувача терапевтичним відділенням Нікопольської ЦРЛ Дніпропетровської області; В.С. Сокурченко-Мельник, завідувача терапевтичним відділенням Гайворонської залізничної лікарні Кіровоградської області; Л.С. Музика, завідувача дитячим відділенням Гребінківської райлікарні Київської області; В.О. Безушко, завідувача дитячої консультацією Кременецької ЦРЛ Тернопільської області (тепер – головний лікар амбулаторії в Дунаєвському районі Хмельницької обл.); В.В. Грицуняк-Лаб'юк, завідувача дитячим відділенням в м. Молодечно (Білорусь); Н.А. Набережна-Іванюк, завідувача інфекційним відділенням Лановецької районної лікарні Тернопільської області; І.П. Бовтач, завідувач інфекційного відділення Залозецької райлікарні №2 Тернопільської обл.; О.І. Кучерявець, начальник інфекційного відділення гарнізонного військового госпіталю в м. Оренбург (Росія); Г.С. Кохан,

завідувач рентгенологічного відділення міської лікарні (м. Комсомольськ Полтавської області); Б.С. Терещенко, завідувач неврологічного відділення санаторію (м. Звенигородка Черкаської області); Л.П. Ялуга, завідувача відділенням Тернопільської обласної санепідемстанції; Л.І. Ярівчик, завідувач лабораторією Луцької міської лікарні.

Особливо хочеться відзначити тих, хто всі роки трудився в непростих умовах Донбасу. Серед них – офтальмолог А.М. Чешко-Мельникова (головний лікар Петровської міської лікарні Луганської області); акушери-гінекологи Л.Д. Страшнова-Бондаренко (завідувача відділенням, м. Горлівка Донецької області); А.Г. Кравченко-Комарова (завідувача відділенням м. Торез Донецької області); М.В. Чумак-Бондаренко (м. Торез); ортопед-травматолог Л.С. Хлестун-Карпенко (м. Северодонецьк Луганської обл.); хірурги Л.М. Вірін (завідувач відділення, м. Красний Луч Луганської області); М.І. Дегтяров (завідувач відділення, м. Торез Донецької обл.); А.І. Мельников (завідувач відділення, м. Петровське Луганської області); В.Г. Кузло (головний хірург м. Северодонецька Луганської області). В.Г. Кузло та А.І. Мельников удостоєні звання «Почесний громадянин міста». Добрі відгуки також про О.О. Максименюка (Краснопартизанська райлікарня Луганської обл.).

Головними лікарями, заступниками головних лікарів працювали, зокрема, А.І. Волченко – головний лікар Волинської обласної лікарні, Є.Д. Сеферовський – головний лікар Хмельницької обласної психікарні, Ю.М. Нудьга очолював

міжрайонний протитуберкульозний диспансер у м. Києві, В.М. Мохно – головний лікар однієї з поліклінік м. Москви, З.П. Назаревич – головний лікар протитуберкульозного санаторію у м. Яремче Івано-Франківської області, І.С. Шулевська-Курій – головний лікар Чортківського дермато-венерологічного диспансеру Тернопільської області, Косидло Т.В. – головний лікар Почаївської райлікарні Тернопільської області, В.І. Яременко – головний лікар Тернопільської міської лікарні №2 (пізніше – завідувач хірургічного відділення обласної клінічної лікарні), І.І. Галєс – головний лікар Пресногорківської райлікарні Костанайської області Казахстану, М.І.Самойленко – головний лікар Кримської ЦРЛ Краснодарського краю Росії, Я.І. Войнар – головний лікар Здолбунівської залізничної лікарні Рівненської області, С.Г. Лозовий – головний лікар фізіотерапевтичної лікарні м. Біла Церква Київської обл., С.С. Іванюк – головний лікар Лановецького протитуберкульозного диспансеру Тернопільської обл., І.П. Козар – головний лікар Володимир-Волинського онкодиспансеру, заступник головного лікаря ЦРЛ, С.М. Самсонова – заступник головного лікаря Львівської обласної клінічної лікарні, С.М. Карпюк – заступник головного лікаря Трускавецької ЦРЛ Львівської обл., О.Л. Тихолоз – заступник головного лікаря Бердичівської ЦРЛ Житомирської обл., В.І. Косидло – заступник головного лікаря Почаївської психікарні Тернопільської обл., Г.Ю. Тищенко – заступник головного лікаря Підволочиської ЦРЛ Тернопільської області, Н.А. Кудь-Шапалова – заступник головного лікаря Черкаської міської станції швидкої допомоги, Л.П. Гапонюк – заступник головного лікаря Старокостянтинівської ЦРЛ Хмельницької обл., Л.А. Макаренко-Лов'ягіна – заступник головного лікаря Тернопільського пологового будинку.

Міський відділ охорони здоров'я в м. Тернополі очолювали В.В. Козак і Н.В. Савчишина, у робітничих Макіївці (Донецька обл.) – Н.П. Самська-Лихогруд, у Білій Церкві (Київська обл.) – С.Г. Лозовий.

Директорами медичних училищ були А.Є. Тустановський (м. Чортків Тернопільської області), А.І. Волченко (м. Ківерці Волинської обл.), А.І. Горобей (м. Рівне). Викладачами в медичних училищах працювали терапевт З.Ф. Середюк-Рокунець (м. Новоград-Волинський) та акушер-гінеколог О.М. Харченко (м. Одеса).

Медслужбу в УВС Тернопільської області очолював полковник В.С. Калашник, а медслужбу в установі МВС у м. Коростень Житомирської області – підполковник А.І. Маєвський.

Висококваліфікованими фахівцями стали також хірурги І.Ф. Алексійчук-Скобська (м. Хмельницький), З.Г. Полоник (м. Кривий Ріг), А.Н. Потарський (м. Луцьк); ортопед-травматолог В.О. Ридванецький (м. Черкаси), отоларинголог В.Ф. Каменецький (м. Підволочиск Тернопільської обл.); акушери-гінекологи – Н.І. Бабич (м. Хмельницький), М.В. Яцишина-Намака (м. Броди Львівської обл.), О.М. Пітик (м. Врадівка Миколаївської обл.), М.Д. Олещенко (Новопсковський район Луганської обл.); анестезіологи – І.Т. Горovenko-Стойко, (м. Олександрія Кіровоградської обл.), В.І. Бурда (м. Санкт-Петербург, Росія); терапевти – О.В. Стефко-Дмитроченко (м. Умань Черкаської обл.), Н.Я. Яцун-Ридванецька (м. Черкаси), А.Т. Валько (м. Ірпінь Київської обл.), М.Є. Новіков, А.І. Лясковський (м. Житомир), (Продовження на стор. 7-8)

ОСОБЛИВИЙ ЮВІЛЕЙ

50 РОКІВ ПЕРШОГО ВИПУСКУ ЛІКАРІВ З ДИПЛОМОМ НАШОГО МЕДУНІВЕРСИТЕТУ

(Продовження. Поч. на стор. 7)

Є.І. Прибіш-Волохова (м. Кіровоград), Ж.В. Аппар-Рубленік (м. Чернівці), Л.М. Коваль (м. Львів), М.С. Діба (м. Переяслав-Хмельницький Київської обл.), Б.Д. Погнахівський (м. Зборів Тернопільської обл.), М.А. Дорожовська (м. Підгайці Тернопільської обл.), О.П. Рябенко (м. Мозир Гомельської обл., Білорусь), Г.Т. Крипиневиц (м. Раменське Московської обл., Росія); педіатри — С.С. Дорога, В.І. Врублевська (м. Тернопіль), С.І. Данилова (м. Київ), С.Є. Маєвська (м. Коростень Житомирської обл.), Б.І. Капуста (с.м. Велика Березовиця Тернопільської обл.); рентгенологи — М.Т. Студницька (м. Збараж Тернопільської обл.), Є.К. Серединський (м. Тернопіль), М.Г. Корпан (м. Ланівці Тернопільської обл.), С.Г. Пограбський (с.м. Краснотуркеськ Харківської обл.); фізіотри — Н.В. Нудьга (м.Київ), Г.Ф. Скубенко і Р.Д. Катюк (м. Тернопіль), І.Ф. Яковлев (с. Великі Бірки Тернопільського району); невропатологи — Л.М. Міхно (м. Тернопіль), С.П. Твердохліб (м. Старокостянтинів Хмельницької обл.), О.І. Власенко (м. Чигирин Черкаської обл.); психіатри — С.В. Українська (м. Миколаїв), Л.В. Чаплінський (м. Житомир), Г.І. Сеферовська (м. Хмельницький), Я.М. Гевко (м. Луцьк), подружжя В.І. і Б.А. Гаврилишини (м. Калущ Івано-Франківської обл.), В.В. Таращук (м. Київ); офтальмологи — Г.А. Козар (м. Володимир-Волинський), Т.І. Никитюк-Піскунова (м. Бровари Київської обл.), О.С. Пух-Богущ (м. Городок Хмельницької обл.), Г.А. Котенко-Пітик (м. Врадівка Миколаївської обл.), В.О. Овечкіна-Крапівіна (м. Тернопіль, тепер — м. Санкт-Петербург); дерматовенерологи — В.А. Гордійчук (м. Бровари Київської обл.), Н.І. Сазонова (м. Одеса); інфекціоніст Л.М. Дакура (м. Тернопіль); лікарі-лаборанти — О.М. Хоміч-Циплінська (м. Ковель Волинської обл.), Т.В. Грицик (м. Луцьк), В.Ф. Масик (м. Черкаси).

Чималий загін науковців очолює І.С. Чекман — член-кор. Національної академії наук України та Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, лауреат Державної премії, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фармакології та клінічної фармакології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. З 1987 до 1991 р. він поєднував роботу на кафедрі з посадою директора Київського інституту фармакології та токсикології НАМН України. Автор майже 1000 наукових і методичних публікацій, у т.ч. понад 100 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 59 монографій, довідників, словників, підручників і навчальних посібників. Створив наукову школу фармакологів, підготував 20 докторів і 43 кандидати наук. Іван Сергійович — член Президії Асоціації фармакологів України і Державно-фармакологічного центру МОЗ

України, академік 3-х громадських академії наук і Нью-Йоркської академії наук, почесний професор ТДМУ імені І.Я. Горбачевського. Нагороджений орденом «Знак пошани», медаллю Ярослава Мудрого академії наук вищої школи України і медаллю М.П. Кравкова Російської академії медичних наук.

В.Ф. Антонів — доктор медичних наук, професор, заслужений діяч науки Російської Федерації, завідувач кафедри оториноларингології Російського університету дружби народів (м. Москва), завідувач курсу оториноларингології Московського університету імені М.В. Ломоносова. У 1982 — 1991 рр. — професор кафедри оториноларингології Центрального інституту вдосконалення лікарів, у 1999 — 2004 рр. — директор Науково-клінічного центру оториноларингології Російської Федерації. Автор понад 300 наукових і методичних публікацій, у т.ч. майже 30 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 10 монографій та атласів оперативних втручань (2 з них видані в США, 1 — в Монголії), підготував 12 докторів і 50 кандидатів наук. Василь Федорович

бачевського. Нагороджений двома Грамотами Міністерства охорони здоров'я України, Грамотою Національної академії медичних наук України.

С.А. Якименко — доктор медичних наук, професор, завідувач відділення опіків очей, відновлювальної пластичної офтальмохірургії, кератопластики і кератопротезування Інституту очних хвороб і тканинної терапії імені В.П. Філатова НАМН України. У 1976-1996 рр. — вчений секретар, у 1997-2004 рр. — заступник голови спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій. Особисто виконав понад 10000 офтальмологічних операцій, у т.ч. більше як 1000 — кератопротезування. Автор понад 260 наукових публікацій, у т.ч. 16 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 2-х монографій. Підготував 2 докторів і 10 кандидатів наук. Член Міжнародної асоціації з кератопротезування, почесний член офтальмологічних товариств Болгарії та Китаю, почесний професор ТДМУ імені І.Я. Горбачевського. Нагороджений Почесними грамотами МОЗ і НАМН України, дипломом першого ступеня ВДНГ України, лауреат премії імені В.П. Філатова.

І.М. Рубленік — доктор медичних наук, професор, заслужений лікар України, завідувач кафедри травматології та ортопедії Буковинського державного медичного університету. Автор майже 300 наукових публікацій, у т.ч. 38 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 3-х монографій, 2-х посібників. Підготував

одного доктора медичних наук і 8 кандидатів наук. Голова обласної асоціації травматологів-ортопедів, дійсний член Академії національного прогресу, член редакційної ради 3-х науково-практичних журналів. Нагороджений Грамотою Верховної Ради України.

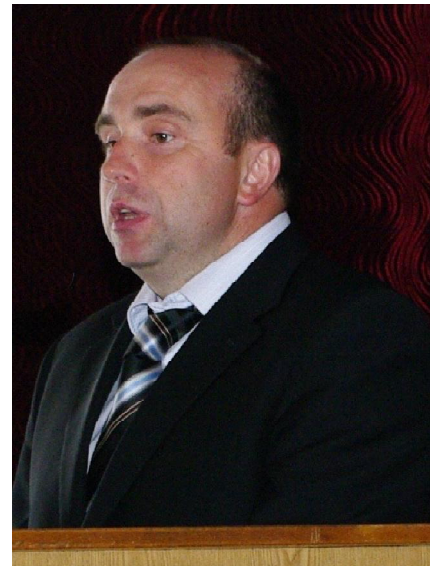
Є.М. Стародуб — доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри терапії та сімейної медицини, декан факультету післядипломної освіти ТДМУ імені І.Я. Горбачевського. Автор понад 300 наукових і методичних публікацій, у т.ч. 5 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, монографії, підручника, 3-х навчальних посібників і компакт-дисків. Підготував доктора медичних наук і 10 кандидатів наук. Нагороджений знаком «Відмінник охорони здоров'я» і Грамотою Верховної Ради України.

Ю.І. Бондаренко — доктор медичних наук, професор кафедри патологічної фізіології, директор навчально-наукового інституту моделювання та аналізу патологічних процесів ТДМУ імені І.Я. Горбачевського. Автор понад 200 наукових і методичних публікацій, у т.ч. 4-х патентів на винаходи, 7 раціоналізаторських пропозицій, монографії, 14 навчальних посібників. Під його керівництвом захищено 2 кандидатські дисертації, готується докторська і 2 кандидатські дисертації.

Юрій Іванович — член спеціалізованої вченої ради з захисту докторських і кандидатських дисертацій, голова консультативної ради університету. Нагороджений медаллю та двома Грамотами Міністерства охорони здоров'я України.

П.А. Сусла — доктор медичних наук, професор кафедри загальної хірургії Санкт-Петербурзької медичної академії імені І.І. Мечникова. Автор понад 200 наукових і методичних публікацій, у т.ч. 6-х авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 4-х навчальних посібників. Підготував 3 кандидати наук. Нагороджений двома медалями і знаком «Відмінник охорони здоров'я».

Л.В. Марцонь — кандидат медичних наук, провідний науковий співробітник Інституту екології і токсикології імені Л.І. Медведя НАМН України. Першою в СРСР опанувала таку нову спеціальність, як тератологія, двічі навчалася в провідних інститутах США. Багато років була експертом Всесвітньої

З привітанням — проректор ТДМУ, професор В.П. МАРЦЕНЮК

організації охорони здоров'я, тому побувала в багатьох країнах світу. Нагороджена знаком «Відмінник охорони здоров'я».

А.П. Потєєнко — кандидат медичних наук, старший науковий співробітник Білоруського інституту експертизи працездатності і реабілітації інвалідів (м. Мінськ).

О.С. Бориско — кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини, тривалий час був деканом факультету післядипломної освіти (м. Хмельницький) Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова. Нагороджений двома орденами як учасник бойових дій у Великій вітчизняній війні, а також медаллю ВДНГ СРСР, знаком «Відмінник охорони здоров'я».

Кандидатами медичних наук, доцентами стали терапевт О.В. Бойко, невропатолог А.М. Дорогий, організатор охорони здоров'я В.Б. Козак (ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського), невропатолог А.І. Демчук (Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова), хірург О.І. Бугайов (Санкт-Петербурзька медична академія післядипломної освіти), дерматовенеролог

М.П. Кушнір (Національний університет «Острозька академія»), рентгенолог-радіолог А.Л.Лимаренко (Українська стоматологічна академія, м. Полтава), інфекціоніст М.Б. Зельдич-Сальман (Омський державний медичний інститут, Росія). Асистентами кафедр працювали кандидати медичних наук терапевт Н.Д. Лобанова, невропатолог Є.О. Нечай (ТДМУ імені І.Я. Горбачевського). Кандидат меднаук, завідувач офтальмологічним відділенням Київської міської лікарні №9 В.І. Ангел багато років була асистентом кафедри за сумісництвом (Національний медичний університет імені О.О. Богомольця). На практичній роботі в закладах охорони здоров'я працювали кандидати медичних наук: невропатолог В.Я. Сацкова-Лозова (м. Біла Церква Київської області), організатор охорони здоров'я В.М. Мохно (м. Москва), завідувач ортопедо-травматологічного відділення Е.Р. Міхельсон (м.Рівне, останніми роками — в Німеччині), психіатри В.В. Таращук (м. Київ).

Окремо хочеться розповісти про одного з лідерів курсу, незаперечного авторитета для всіх однокурсників — Анатолія Чумака. Він ще студентом серед небагатьох був нагороджений медаллю «За освоєння цінних земель». За скеруванням 3 роки працював хірургом лікарні в шахтарському містечку Іванівка Краснолуцького району Луганської області. В 1964-1966 рр. — клінічний ординатор, в 1966-1973рр. — асистент кафедри хірургії Тернопільського медичного інституту.

Під керівництвом ректора інституту, професора П.О. Огія виконав і підготував до захисту кандидатську дисертацію, опублікував 14 наукових робіт. Принципівість і громадянська мужність, життєві обставини, на жаль, змусили А.С. Чумака залишити інститут і перейти на практичну роботу. Працював хірургом у лікарнях швидкої допомоги Москви та Санкт-Петербурга, а після проголошення незалежності України — в Любарській районній лікарні Житомирської області, в якій він народився. А.С. Чумак — один з найталановитіших випускників Тернопільського медінституту. Був здібним, перспективним хірургом і науковцем; відзначався освіченістю, глибокою ерудицією, широким світоглядом; добре знав історію і мистецтво, мав дар художника і поета. В університеті й досі пам'ятають його виступи в художній самодіяльності, хвилюючі вірші, влучні епіграми і шаржі. Він міг бути серед когорти випускників ТДМУ — професорів, академіків. На жаль, життя А.С. Чумака склалося інакше і трагічно обірвалося через дорожню катастрофу в жовтні 1998 року.

Більшість ювілярів відзначені різними нагородами. Почесного звання заслужений лікар України удостоєні В.Д. Конопля (першим серед випускників ТДМУ), В.І. Ангел, С.С. Іванюк, В.Г. Огризько, І.М. Рубленік, Д.А. Сеймівський. Майже 100 нагороджено знаком «Відмінник охорони здоров'я» і медалями, 18 — орденами. Військовий лікар О.І. Кучерявець отримав 12 урядових нагород, очільник медслужби УВД області В.С. Калашник — 5. Акушер-гінеколог І.І. Галяс, дитячий хірург О.П. Ковальчук, офтальмолог Г.А. Козар — Почесні донори СРСР.

Епіграфом усіх ювілярів зустріч однокласників став вірш А.С. Чумака, який написав він до 10-річчя першого випуску:

(Закінчення на стор. 8)

ОСОБЛИВИЙ ЮВІЛЕЙ

50 РОКІВ ПЕРШОГО ВИПУСКУ ЛІКАРІВ З ДИПЛОМОМ НАШОГО МЕДУНІВЕРСИТЕТУ

(Закінчення. Поч. на стор. 7-8)

*Як ластівки, пролинули роки...
Змужніли ми, недавні юнаки,
І наших подруг шал очей і брів
Шукай в обличчях мам і лікарів!
У вчителів — на скронях сивина...
Їх знов чека ватага голосна!
Життя струмить, життя не знає сну,
Невинно мчить в бентежну далину!
Та знову молодості кличе нас
сурма!
І наче юність повертається сама,
І кров кипить в серця,
І виграє вино,
І дружби нашої над нами знамено!*

24 червня 2011 року в університеті відбулася неординарна історична подія, особливий ювілей — 50-річчя першого випуску лікарів з дипломом Тернопільського медичного. На зустріч прибули 50 ювілярів, 73 однокурсники надіслали анкети з відомостями про себе, ще 20 спілкувалися з оргкомітетом телефоном. Під час традиційної «переклички» кожен з прибулих коротко розповів про свій професійний та життєвий шлях, половина з них ще працюють. З цікавістю було переглянуто відеofilm про історію й сьогодення альма-матер.

«З журбою радість обнялась» — ці слова видатного поета Олександра Олеся дуже влучно виражають настрої ювілярів, вчителів, представників студентства, гостей урочистих зборів, які відбулися в актовій залі. Радість від довгоочікуваної зустрічі, а журба — навіяна невблаганною плінністю життя, втратами друзів, колег, вчителів. Хвилиною мовчання вшанували пам'ять 62-х перших випускників і більшість вчителів на чолі з тодішнім ректором інституту, професором Петром Омеляновичем Огієм, які відійшли у вічність.

Голова оргкомітету ювілейної зустрічі А.І. Паламарчук оголосив слова вдячності за запрошення і найкращі побажання ювілярам від вчителів, які не змогли прибути на зустріч — професорів Віктора Матвійовича Нечипорука й Андрія Григоровича Леп'явка, доцента Наталі Сергіївни Доніч, асистента Надії Василівни Рижак і від імені учасників зустрічі побажав їм здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, щасливого довголіття.

Від імені ректора університету, члена-кореспондента НАМН України, заслуженого діяча науки і техніки України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука (який з поважної причини цього дня був поза межами Тернополя), ректорату, всього колективу університету ювілярів тепло привітав і висловив найкращі побажання проректор з науково-педагогічної роботи і впровадження нових технологій професор Василь Петрович Марценюк. Він також коротко розповів про теперішні досягнення і плани університету, його перспективи.

Хвилюючим був виступ з привітанням одного з вчителів, тодішнього асистента, а тепер професора-мікробіолога Івана Олександровича Ситника, який зауважив, що кращого випуску, ніж перший, в історії університету, на його думку, не було. У відповідь — вручення квітів вдячності вчителям від перших випускників — професору Ситнику І.О. і доценту Волковій Людмилі Олександрівні, яка теж прибула на зустріч і була запрошена в президію урочин.

З привітаннями, короткими спогадами і враженнями від зустрічі виступили ювіляри Вікторія Кучерява, Данило Сеймівський, Роман Кузьмович, Леонід Вірін, Василь Антонів, Юрій Нудьга, який вручив для музею університету пам'ятний сувенір.

Клінічний ординатор-офтальмолог Наталя Волотовська, яка 5 років тому від студентів вітала ювілярів з 45-річчям, знову виступила з привітанням і кожному подарувала свою нову книгу — роман «Рецепт на любов», яку присвятила «першим випускникам моєї рідної alma mater». Ювіляри з вдячністю вітали різносторонньо талановиту представницю молодого покоління випускників університету.

Студент 6-го курсу Максим Герасим'юк від імені студентів привітав ювілярів, відтак юнаки й дівчата вручили кожному квіти.

На завершення урочин було оголошено вітальні телеграми від однокурсників Зої Рокунець, Анатолія Демчука та Петра Сусли, які не змогли з поважних причин прибути на зустріч.

Після урочистих зборів ювіляри разом з вчителями професором І.О. Ситником і доцентом Л.О. Волковою сфотографувалися біля пам'ятника Т.Г. Шевченку.

Відтак неформальна зустріч продовжилася в одному з нових ресторанів Тернополя — «Барс». На дружній день, 25 червня, більшість учасників залишилися для продовження спілкування в університетському навчально-оздоровчому комплексі «Червона калина». Там домінувала атмосфера спогадів про студентські роки, про вчителів, про цікаві ситуації і курйози на заняттях, у гуртожитку, на роботі в студентських загонах (цілина, колгоспи, будівництво Хоростківського цукрового заводу, саджання дерев у парках Тернополя), про участь в художній самодіяльності і спортивних змаганнях. До речі, про це йшлося і в анкетях однокурсників, аналіз яких зробив голова оргкомітету. Наталя Волотовська, яка з готовністю відгукнулася на запрошення ювілярів, виконала кілька пісень, які схвально сприйняли присутні. Співали пісні своєї юності й самі ювіляри, навіть танцювали.

Приємне враження на всіх справило знайомство з НОК «Червона калина». Ювіляри висловлювали щирі вдячності ректорові університету Леоніду Якимовичу за сприяння в організації зустрічі, за надану можливість продовжити її в «Червоній калині», за постійну зацікавленість діяльністю перших випускників.

...Непомітно збігають дорогоцінні миті зустрічі...Невже останньої? Кажуть, що останньою вмирає надія...

На жаль, в короткій публікації з об'єктивних причин неможливо розповісти про всіх однокурсників. Але університет може пишатися кожним із перших випускників, які з особливою любов'ю та шаную завжди ставилися і ставляться до своїх вчителів, своєї alma mater.

**Анатолій ПАЛАМАРЧУК,
випускник ТДМУ 1961 року,
асистент кафедри загальної
хірургії, помічник ректора,
голова оргкомітету
ювілейної зустрічі**

МУДРОСЛІВ'Я

РУБРИКУ ВЕДЕ ПРОФЕСОР БОРИС РУДИК

СЛАВЕТНІ ПРО ЖІНОК

Всі жінки молоді, але деякі молодші інших.

горе переможеним.

О. Дюма-син

У недосвідчених дівчат багато чому можна навчитися.

Д. Казанова

Жінка не любить видавати себе і тому не напивається. Вона слабка і тому хитра.

І. Кант

Хто не любить вина, жінок і пісень, той дурнем і помре.

М. Лютер

Жінка, як футбольний суддя, який часто показує жовту карточку, але червону — ніколи.

М. Матростянні

Чим більше жінок знає чоловік, тим примітивніша його ява про них.

Ф. Маріак

Найдивовижніша пам'ять — це пам'ять закоханої жінки.

А. Моруа

Гірше тещі може бути хіба дружина.

Ж. Таті

Жінка може зробити мільйонером будь-якого чоловіка мільярдера.

Ч. Чаплін

З РОСИ Й ВОДИ

ЗДОРОВ'Я, ЕНЕРГІЇ, ТВОРЧОЇ ВАТРИ!

Сердечно вітаю з днем народження лікаря Тернопільської міської лікарні № 2, відмінника охорони здоров'я України, кавалера орденів Ярослава Мудрого V ступеня, «За заслуги» III ступеня Дарію Дмитрівну ЧУБАТУ. 43 роки стоїть вона на варті здоров'я тернополян. Дарія Дмитрівна не лише відома в краї лікар, а й літературознавець, поетеса (у її творчому доробку — п'ять виданих книг). Вона активно займається громадською діяльністю — очолює Тернопільську міську організацію товариства «Просвіта».

У благословенний день Вашого народження зичу Вам міцного здоров'я, щасливого довголіття, достатку, родинного тепла.

*Бажаю миру і світлої долі,
Запалу, енергії, сили доволі.
Творчої ватри, віри й наснаги,
Щедрості серця, людської поваги.*

На довгих стежках Вашої ниви
Будьте завжди здорові й щасливі!

**Ярослава МАНДЗІЙ
м. Тернопіль**

КРОСВОРД

1	2	3		4	5	6	7
				8			
9		10				11	
12	13				14	15	
			16	17			
	18			19			
20			21	22			23
24			25		26		
27	28	29				30	
31				32			

Горизонталь: 1. Період часу тривалістю десять днів. 4. Дихальне горло. 9. Невеликий ресторан. 10. Роман У.-С. Моєма. 11. Ключ до способу розшифрування тексту. 12. Заскленний виступ у зовнішній стіні будинку. 14. У математиці — відрізок, який сполучає дві будь-які точки кривої лінії. 16. Одиничний вектор. 18. Кокетування, залицяння. 19. Гірський масив у Греції. 21. Поема Т. Шевченка. 24. Хижий ссавець родини снотових. 26. Підвищена рівнина. 27. Самець кішки. 29. Залізнична платформа. 30. Передавання м'яча партнерові у командних спортивних іграх. 31. Суддя спортивних змагань. 32. Бельгійський письменник Шарль де...

Вертикаль: 1. Актор, який замінює основного виконавця ролі. 2. Дитяча заразна хвороба. 3. Щипковий музичний інструмент, поширений у Таджики. 5. Російський живописець, який довгий час проживав у Індії. 6. Морська риба родини тріскових. 7. Мисливська сумка. 8. Поширений у тропічних лісах ссавець з невеликим хоботом. 13. Прикраса, ювелірний виріб. 15. Апаратура для освітлення авансцени низу. 16. Співак Георг... 17. Загальний кольоровий лад художнього твору. 20. Кольорова смуга, що утворюється від розкладу білого світла. 22. Вид музичного мистецтва. 23. Страховисько, потвора. 25. Одиниця сили електричного струму. 26. Живописний твір для декоративного оздоблення стіни. 28. Гостра інфекційна хвороба. 30. Нічийна шахова позиція.

Відповіді на кросворд, вміщений у № 14 (295), 2011 р.
Горизонталь: 1. Обшук. 4. Самолюб. 6. Усячина. 9. Оскал. 10. Лобур. 11. Ірина. 13. Орлан. 14. Львів. 15. Абака. 16. Фактура. 19. 43. Ярило. 44. Теніс. 45. Кубло. 46. Заправа. 47. Веранда. 48. Такса.

Вертикаль: 1. Оборона. 2. Шакал. 3. Кулінар. 4. Сапеляк. 5. Любов. 7. Ярина. 8. Алабама. 10. Лівша. 12. Агава. 16. Фтириаз. 17. Торнадо. 18. Арбалет. 19. Обсяг. 20. Сатир. 21. Манна. 23. Малюк. 24. Завод. 25. Нарва. 30. Апофеоз. 31. «Марія». 33. Атлас. 34. Русалка. 36. Адвокат. 37. Ізотова. 39. Брила. 40. Коняр. 42. Кубок.

Смішного

Лікар пацієнту:
— Та-а-а-к, наступного тижня вас огляне Олег Святославич...

— Хто ж це такий?
— Наш патологоанатом...

***

— У тебе новий братик? — питають малого хлопчика.

— Мама купила, але він мені не подобається, — відповідає той.
— Увесь час реве і реве.

— А ви його верніть назад.
— Не можна, ми ним уже два дні покористувалися.

***